

Päiväys

8.5.2026

1 (2)

Diaarinumero

1634/03.04.04.04.20/2025

JULKINEN KUULUTUS

Valitus vesilain mukaisesta päätöksestä

Vesilain 15 luvun 3 §:n mukaan Vaasan hallinto-oikeuden on annettava lupaviranomaisen, valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vesilain nojalla antaman päätöksen sekä ojitustoimituksessa annetun päätöksen johdosta jätetty valitus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Tieto kuulutuksesta on julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

8.5.2026

Valituksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Valituksen tiedoksisaantipäivä on 15.5.2026.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuteen on jätetty valitus Pohjois-Suomen aluehallinto-viraston päätöksestä 27.11.2025 nro 157/2025 (Korvausvaatimus Montan voimalaitoksen voimakkaista juoksutuksista aiheutuneesta vahingosta, Muhos).

Valitusasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja valitus pidetään nähtävillä 8.5. – 5.6.2026 Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

(<https://tuomioistuimet.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/valituskuulutukset.html>).

Hallinto-oikeuden verkkosivuilla valitus on ilman liitteitä. Tieto kuulutuksesta on julkaistava Muhoksen kunnassa.

Hallintolain 62 b §:n mukaan julkisen kuulutuksen ja kuulutettavan asiakirjan tiedot julkaistaan, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Henkilötiedoista julkaistaan kuitenkin ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot.

Mahdollisuus vastineen antamiseen

Vaasan hallinto-oikeus varaa asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, tilaisuuden vastineen antamiseen. Mahdollinen vastine tulee toimittaa hallinto-oikeuteen **viimeistään 5.6.2026**. Luvan haltijalle ja viranomaisille varataan erikseen tilaisuus vastineen antamiseen.

Vastineeseen on merkittävä sen tekijän nimi, postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite. Vastineessa on ilmoitettava asian diaarinumero 1634/2025.

Kiinteistön osaomistajaa pyydetään antamaan tieto kuulutuksesta myös kiinteistön mahdollisille muille omistajille ja haltijoille.

VAASAN HALLINTO-OIKEUS

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
[*https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#*](https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/)

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla:
[*https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/*](https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/)

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA Valitus Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 27.11.2025 Nro 157/2025 koskien korvausvaatimustamme Montan voimalaitoksen käyttämisestä aiheutuneesta ennakoimattomasta vahingosta. Valituksenalainen päätös valitusosoituksineen on liitteenä 1.

VALITTAJAT / HAKIJAT

- 1) [REDACTED]
[REDACTED]
- 2) [REDACTED]
[REDACTED]
- 3) [REDACTED]
[REDACTED]

ASIAMIES JA PROSESSIOSOITE

[REDACTED]
[REDACTED]
Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy
Huopalahdentie 24, 00350 Helsinki, puh 0400 774 858

ASIANAJOTOIMISTO YMPÄRISTÖLAKI OY

Huopalahdentie 24, 00350 Helsinki | puh. toimisto 0400 774858 | www.ymparistolaki.fi |
etunimi.sukunimi@ymparistolaki.fi | Kotipaikka: Helsinki | Y-tunnus: 0972488-1

VAHINGON AIHEUTTAJA / KORVAUSVASTUULLINEN TOIMIJA / VASTAPUOLI

Fortum Power and Heat Oy kiinteistön Montta 494-403-2-1 ja sillä sijaitsevan Montan vesivoimalaitoksen omistajana ja luvan haltijana.

VALITUSMÄÄRÄAIKA

Oheen liitetyn sähköpostisäätteen (liite 2) mukaisesti päätös on toimitettu asiamiehellemme sähköisenä tiedoksiäntona 27.11.2025, joten valitusosoituksen mukaisesti tiedoksisäänin katsotaan tapahtuneen kolmantena (3.) päivänä viestin lähettämistä eli 30.11.2025. Kolmenkymmenen päivän valitusaikamme päättyy siis 30.12.2025.

VALITUS JA VAATIMUKSET

- 1) Vaadimme, että Vaasan hallinto-oikeus kumoaa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (jälj. PSAVI tai AVI) valituksenalaisen päätöksen kokonaisuudessaan ja velvoittaa Fortum Power and Heat Oy:n (jälj. Fortum) korvaamaan voimalaitoksen poikkeuksellisen käytön seurauksena tuhoutuneen Kämäränniemen yksityistalouksien vesi- ja viemäriputkiston uudelleen rakentamisen kustannukset 55.778,71 eurolla PSAVI:lle esittämämme vaatimuksen ja kustannuserittelyjen mukaisesti.
- 2) Korvaukselle vaaditaan maksettavaksi VL 13:17 §:n nojalla kuuden prosentin vuotuisesta korkoa korvausvaatimuksen esittämishetkestä 4.7.2023 lukien. Lisäksi maksupäivästä mahdollisesti viivästyneelle suoritukselle tulee määrätä maksettavaksi lain mukainen viivästyskorko (VL 13:17 §, 4. mom.).
- 3) Lisäksi vaadimme, että Fortum velvoitetaan korvaamaan VL 11:23 §:n nojalla meille korvaushakemuksesta aluehallintovirastossa aiheutuneet edunvalvontakustannukset PSAVI:lle esittämämme vaatimuksen mukaisesti täysimääräisesti laillisine korkoineen. Vastaselityksessämme 21.12.2023 eritelty vaatimuksemme oli 7.216,80 euroa.

- 4) Pyydämme Vaasan hallinto-oikeutta päätöksessään ottamaan kantaa myös siihen ovatko Montan voimalaitoksen tuntivirtaamatiedot julkisuuslain mukaisesti salassa pidettävää tietoa. Esitämme myös, että tämän valitusasian selvittämiseksi hallinto-oikeus pyytäisi SYKE:ltä nämä tiedot Montan voimalaitoksesta riittävän pitkältä vahinkoa edeltävältä ajalta.
- 5) Lopuksi vaadimme, että Pohjois-Suomen aluehallintovirasto sekä Fortum velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan meille lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 §:n perusteella tästä valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulumme täysimääräisesti laillisine korkoineen. Erittely kustannuksista esitetään vastaselitysvaiheessa.

PERUSTELUT

Viittaamme aluksi valituksemme perusteluina kaikkeen aluehallintovirastolle esittämäämme aineistoon eli korvausvaatimukseemme 4.7.2023 ja sen täydennyksiin 6.10.2023 ja 19.3.2024 sekä vastaselitykseemme 21.12.2023, kaikki liitteineen.

1. Korvausvaatimuksemme perusteet ja PSAVI:n päätös

Esitimme hakemuksessamme vaatimuksen Kämäränniemen vesihuoltojärjestelmän rikkoutumisesta vesilain säännöksiin ja Montan voimalaitoksen lupaehtoihin perustuen ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen vahingon korvausvelvollisuuteen.

Fortum suoritti erittäin merkittäviä ohijuoksutuksia Montan voimalaitoksella 1.8.2022 kello 09.00 ja 2.9.2022 kello 12.00 välisellä ajalla. Kyseisellä aikavälillä Fortumin toiminnasta johtuen Kämäränniemen saaren asukkaiden vesi- ja viemäriverkosto vaurioitui korjauskelvottomaksi ja tästä koitui asukkaille vaatimuksemme mukaiset suorat korjauskustannukset. Lisäksi Fortum aiheutti toiminnallaan merkittävää vesistön pilaantumista sekä vahingollista muuttumista tarpeettoman suurten juoksutusten vuoksi liikkeelle lähteneen pohjasedimentin seurauksena.

Keskeisenä syynä vahinkoon on kuitenkin ollut se, että Fortum vaihteli sähköpörssin hinnanmuutoksia seuraten erittäin voimakkaasti juoksutuksia, josta seurasi, että maata joen pohjasta siirtyi paikoitellen 1,5 metrin syvyydeltä aiheuttaen putkien vioittumisen sekä vesistön tarpeettoman pilaantumisen ja vahingollisen muutoksen. Mikäli Fortum olisi juoksuttanut vettä tasaisesti, ei eroosio olisi ollut kohtuuttoman voimakasta. Tapahtuman aikaan Oulujärven vedenpinta laski myös alle järven kesäajan virkistyskäytön tavoitearajan, joten Fortum asetti käytännössä taloudellisen hyödyn tämän tavoitteen edelle.

Juoksutusten ja vahingon väliseen syy-yhteyteen palataan tarkemmin jäljempänä kappaleessa 4.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto hylkäsi vaatimuksemme keskeisesti sillä perusteella, että kysymyksessä ei ole ollut vesilain tarkoittama ennalta arvaamaton vahinko, koska vesihuoltoputkien sijoittamisessa voimalaitoksen alakanavaan on pitänyt varautua voimakkaisiin ohijuoksutuksiin. Lisäksi päätöksen perusteluissa on todettu, että vesistön alituksen rakenne ei ole ollut hankkeelle myönnetyn luvan mukainen.

2. Käsittelyratkaisu / sovellettavat säännökset ja lupaehtot

Perustimme hakemuksemme arvaamattoman vahingon korvaamisesta nykyisin voimassa olevan vesilain 12 luvun 8 §:än, joka linkittyy saman luvun 3 §:n 3. momenttiin. Lupaehtojen osalta taas katsoimme sovellettavaksi tulevan Montan voimalaitokselle vuonna 1955 myönnetyn luvan lupaehtoon 8.

Aluehallintovirasto taas katsoi ratkaisussaan, että uuden vesilain siirtymäsäännöksen mukaisesti hakemukseemme tulee soveltaa vanhan 1961 vesilain (VVL) säännöksiä eli VVL 2:27 ja 11:8 §:iä sen perusteella, että vaatimuksemme ennakoimattoman vahingon korvaamisesta perustuisikin Oulujärven säännöstelylupaan vuodelta 1974 eli ajalle jolloin vanha vesilaki oli voimassa. Sovellettavan luvan suhteen AVI katsoi, että vuoden 1955 lupa ei tule kysymykseen, koska toisaalta kysymyksessä ei ole ollenkaan säännöstelylupa ja koska sen lupaehto 8 koskee vain padon yläpuoliselle vesistölle aiheutettuja vahinkoja.

Mitä tulee vuoden 1955 luvan lupaehdon 8 soveltumiseen tähän tapaukseen, emme ole täysin samaa mieltä AVI:n ratkaisun kanssa, jossa ei ensinnäkään ole perusteltu sitä, mihin sen näkemys vain padon yläpuolisten vahinkojen korvaamisesta perustuu. Tällaisesta rajoituksesta ei ole mainintaa lupaehdossa tai tuolloin sovelletussa vesioikeuslaissa (31/1902, VOL), jonka yleisesti korvauksia koskevassa 1. luvun 21 §:ssä ei ole rajoitettu korvausvastuuta alueellisesti millään tavoin. Jos tulkinta perustuu lupaehdossa käytettyyn termiin padotus, niin nähdäksemme sekään ei rajaa korvattavia vahinkoja vain yläpuoliseen vesistöön. Valituksemme liitteenä 3 on professori Matti Hepolan vuonna 2024 tekemä selvitys Oulujoen pääuoman juoksutusmääräyksistä ja kalatalousvelvoitteista, jonka sivulla 15 hän selostaa käsitteen padotus sisältöä seuraavasti:

Säännöstely edellyttää vedenjuoksun ajallista jaksotusta (jatkuvaa säätelyä). Käsitteellisesti säännöstelyn ja padotuksen ero määritellään niin, että säännöstely edellyttää säännöllistä ja toistuvaa jaksotusta. Jollei tätä ole tai säätely on vähäistä, on kysymys padotuksesta. Hyvän esimerkin padotuksesta muodostaa pohjapadolla tapahtuva vedenkorkeuden nostaminen tiettyyn korkeuteen, esimerkiksi järven ekologisen tilan parantamiseksi. Tällaista padotusta ei pidetä säännöstelynä.

Padotus käsitteenä tarkoittaa siis voimallaitoksilla sitä toimintaa, jolla veden virtausta patolaitteiden avulla hallitaan ja vaikutetaan virtaamiin niin padon ylä- kuin alapuolellakin.

Sovellettavan lain suhteen katsomme, että tulkintaamme uuden vesilain soveltamisesta voisi puoltaa hallituksen esityksen (HE 277 /2009) perustelut VL 13:3 §:n 3. momentin kohdalla, joissa todetaan seuravaa:

”Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisen vesilain 2 luvun 27 §:n 2 momentin viimeistä virkettä vastaavasti ennalta-arvaamattomien edunmenetysten korvaamisesta. Lainvoiman saanut päätös ei estäisi rakennelman sortumisesta tai muusta samankaltaisesta tapahtumasta aiheutuneen edunmenetyksen korvaamista koskevan vaatimuksen tutkimista. Myöskään sillä seikalla, milloin edunmenetyksen aiheuttanut hanke on toteutettu, ei olisi merkitystä korvausvaatimuksen tutkimisen kannalta.” (alleviivaus tässä)

Toisaalta sillä seikalla, kumpaa lakia eli uutta vai vanhaa vesilakia tai kumpaa lupaehto eli vuoden 1955 ehto 8 vai vuoden 1974 luvan ehto 26 sovellettaisiin, päädytään aivan

samaan lopputulokseen ennalta arvaamattoman vahingon korvausvastuusta, joka ei ole sidottu 10 vuoden määräaikaan.

3. Arvaamaton vahinko

Keskeinen kysymys Fortumin korvausvaatimuksen suhteen on siis se, voidaanko Kämärenniemen vesihuoltojärjestelmän rikkoutumista pitää edellä selostettujen lainkohtien tai lupaehtojen tarkoittamana ennakoimattomana vahinkona. Jäljempänä Fortumin toiminnan ja vahingon välistä syy-yhteyttä koskevassa kappaleessa osoitetaan, että sinänsä myös ehkä voimakkaisiin ohijuoksutuksiin liittyvä vahinko on ollut mahdollinen vain siitä syystä, että Montan laitoksella suoritettu hyvin aggressiivinen lyhytaikaissäännöstely on aiheuttanut merkittävää eroosiota alakanavan pohjassa ja muissakin rakenteissa. Tapauksessamme onkin siis arvioitava sitä, ovatko lyhytaikaissäännöstelystä aiheutuneet seuraukset olleet ennalta arvaamattomia.

Montan voimalaitoksen lupaehdot on määritelty aikoinaan vuonna 1955 erilaiseen sähköntuotantotilanteeseen ja suhteeseen ympäröivään asutukseen. Kuten jo hakemuksessamme perustelimme, Oulujoen voimalaitosten lupaehdot on 1950-luvulla myönnetty hyvin erilaiseen energiatuotantotapaan kuin miten Fortum on nyt käyttänyt / ajanut voimalaitoksia. Tällä hetkellä erityisesti tuulivoiman lisääntyminen lisää sähköntuottajille houkutuksia muuttaa voimalaitosten käyttötapoja aiempaan verrattuna. Onkin huomattava, että Fortumin syksyllä 2022 käyttämä tapa vaihdella voimakkaasti virtauksia tiedossa olleen Montan voimalaitoksen huoltokatkoksesta huolimatta muodostaa olosuhteen, johon voimalaitoksen lupaehdoissa ei ole aikoinaan varauduttu ja sen johdosta on syntynyt vesilaisissa ja laitoksen lupaehdoissa tarkoitettuja ennakoimattomia vahinkoja, kuten nyt vesi- ja viemäriverkostomme tuhoutuminen.

Hakemuksemme jälkeen ilmestynyt liitteenä 3 oleva professori Matti Hepolan selvitys tukee täysin perustelujamme siitä, ettei Montan laitoksen luvissa oltu oletettu, että laitoksella suoritetaan nykyisenkaltaista hyvin voimakasta lyhytaikaissäännöstelyä. Luvissa ei nimellisesti tällaista ole sallittu, eikä tällaisen toiminnan vaikutuksia ole missään vaiheessa arvioitu. Lainaamme tähän Hepolan selvityksestä (liite 3) nyt käsiteltävään valitusasiaan soveltuvia kohtia:

Liite 3, s. 16:

”Lyhytaikaissäännöstelyllä tarkoitetaan nykyisin yleensä vesistön virtaaman muuttamista sähköenergian tarpeen mukaisesti vuorokauden (tai viikon) aikana. Jokivoimalaitoksissa tämä tehdään käyttäen voimalaitoksen yläpuolisen patoaltaan varastotilaa. Lyhytaikaissäännöstelyllä tasataan sähkönkulutuksen vaihtelua. Lähtökohtaisesti ja yleisellä tasolla vaikuttaa siltä, että tällaista nykyisin toteutettavaa voimalaitosten lyhytaikaissäännöstelyä ei erikseen tarkasteltu myönnettäessä 1940- ja 1950 luvulla lupia vesivoimalaitosten rakentamiseen.” (alleviivaus tässä)

Liite 3, s. 13:

”Montan voimalaitoksen rakentamis- ja juoksutusmääräykset

Montan voimalaitoksen rakentamista koskevat lupaehdot perustuvat vesistötoimikunnan päätöksen 15.3.1955 lupaehtoihin 1.–4. Voimalaitos on rakennettava lupamääräyksessä 1. ja 2. selostetulla tavalla. Lupamääräyksen 3. mukaan veden pinta padon luona on pidettävä korkeudessa NN + 24,00 ja on padon aukkoja tarpeen mukaan estettävä veden pintaa nousemasta mainittua sallittua padotuskorkeutta ylemmäksi. Pohjois-Suomen vesioikeus on Oulujärven säännöstelyä koskevassa päätöksessä 5.12.1974 muuttanut lupaehtoa 3. niin, että Montan voimalaitoksen ja tulvaluukkujen kautta on joka hetki juoksutettava vettä yhteensä vähintään 50 m³/s. Lupamääräys 4. koskee uittoa.

Montan voimalaitoksella on juoksutusmääräyksenä voimassa ns. minimijuoksutusvelvoite. Lyhytaikaissäännöstelymääräyksiä ei ole.” (alleviivaus tässä)

Liite 3, s. 20:

”Oulujoella ei ainakaan vesivoimalaitosten alkuperäisissä lupapäätöksissä ole arvioitu lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia. Sellaisesta ei ole mainintoja edellä käsitellyissä lupapäätöksissä.

Montan voimalaitoksen minimivirtaamaa ei voida pitää lyhytaikaissäännöstelyä koskevana määräyksenä eikä myöskään Jylhämän voimalaitoksen lupaehtoja. Jylhämän lupaehdot yksinkertaisesti vain viittaavat Oulujärven

säännöstelylupaan ja niiden primääritarkoitus on kykeä voimalaitos Oulujärven säännöstelyyn.”

Edellä esitetyistä lainauksista voidaan siis päätellä, että **A)** Montan vuoden 1955 luvassa ei ole tarkasteltu mahdollisuutta lyhytaikaissäännöstelyyn; **B)** Montan laitoksella on juoksutusmääräyksenä vain minimijuoksutusvelvoite eikä määräyksiä koskien lyhytaikaissäännöstelyä; **C)** Montan voimalaitoksen osalta ei ole arvioitu lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia.

Tilanteessa, jossa voidaan todeta, että Montan voimalaitoksella ei ole nimenomaista lyhytaikaissäännöstelylupaa ja että tällaisen toiminnan vaikutuksia ei ole myöskään missään vaiheessa selvitetty, on nähdäksemme jo lähtökohtaisesti pidettävä täysin selvänä, että **vahingon aiheuttaneen lyhytaikaissäännöstelyn eli huomattavan nopeatempoisen ja suuren virtaamien vaihtelun vaikutukset ovat ennalta arvaamattomia, koska niitä ei ole Montan voimalaitoksen osalta missään vaiheessa selvitetty eikä missään lupakäsittelyissä ennakoitu.**

4. Lyhytaikaissäännöstelyn ja aiheutuneen vahingon syy-yhteys

Aluehallintoviraston arvio syy-yhteydestä on osin todellisuuden mukainen, mutta päätöksen perusteluissa (s. 26) on asian kannalta hyvin merkittävä virhearvio, kun AVI toteaa seuraavaa:

”Asiassa on riidatonta, että putkien nouseminen pohjasta on hyvin todennäköisesti aiheutunut Fortumin ohijuoksutuksista. Aluehallintovirasto arvioi asiassa saadun selvityksen perusteella syy-yhteyden sinänsä olevan ohijuoksutusten ja aiheutuneen vahingon välillä todennäköinen.” (alleviivaus tässä)

Samalla sivulla hieman aiemmin AVI taas toteaa:

”Näin ollen asiassa ei ole kyse lainvastaisesta taikka säännöstelyluvasta poiketen suoritetusta toiminnasta aiheutuneesta vahingosta. Asian arviointiin ei tässä tapauksessa vaikuta sekään esitetty seikka, että vesivoimalaitoksen käyttö- ja juoksutuskäytänteet olisivat sittemmin hieman muuttuneet.” (alleviivaus tässä)

Hakemuksessamme ja muissa PSAVI:lle esittämissämme kirjelmissä vahingon aiheuttajana esitetään nimenomaisesti hyvin voimakkaiden virtaamamuutosten eli erittäin voimakkaan lyhytaikaissäännöstelyn vaikutus ennakoimattoman vahingon syntymiseen. Tämä käy hyvin ilmi hakijoiden AVI:lle toimittamasta hakemuksesta, jossa (s. 3) todettiin muun muassa seuraavaa:

”Fortum vaihteli sähköpörssin hinnanmuutoksia seuraten erittäin voimakkaasti juoksutuksia, josta seurasi, että maata joen pohjasta siirtyi paikoitellen 1,5 metrin syvyydeltä aiheuttaen putkien vioittumisen sekä vesistön tarpeettoman pilaantumisen ja vahingollisen muutoksen. Mikäli Fortum olisi juoksuttanut vettä tasaisesti, ei eroosio olisi ollut kohtuuttoman voimakasta. Tapahtuman aikaan Oulujärven vedenpinta laski myös alle järven kesäajan virkistyskäytön tavoitealarajan, joten Fortum asetti käytännössä taloudellisen hyödyn tämän tavoitteen edelle.”

Hakemuksen täydennyksessämme 6.10.2023 (s. 2) todetaan edelleen:

”Voimakkaasti vaihdeltavien juoksutusten merkittävän vahingollisista seurauksista vesiluonnolle ja jopa voimalan kanavan rakenteille, voidaan toisaalta havaita kuinka merkittävän suuri vahinkovoima rajusti vaihtelevilla juoksutuksilla voi olla, joten syy-yhteys näiden juoksutusten ja vesi- ja viemäriverkoston rikkoutumisen välillä on kiistaton.”

Hakemuksen täydennyksessä 6.10.2023 (s. 5) tuodaan esille myös putkiston kyky kestää suuria virtauksia verrattuna vahinkohetkeä edeltäneisiin virtausvaihteluihin. Esitimme silloin asiasta seuraavaa:

”Putkisto kesti erittäin hyvin esimerkiksi syksyn 2012 poikkeuksellisen voimakkaat juoksutukset, mikä aiheutti muualla Oulujoella vahinkoja ranta-alueella. Kyseisten juoksutuksien taustalla olivat poikkeuksellisen suuret vesimäärät. Voimalaitoksia käytettiin tuossa vaiheessa normaalisti ja tasaisesti, mikä piti vedenpinnan kohtuullisen tasaisena (vaikkakin korkealla). Juoksutuksien tasaisuus oli toisaalta varmistettu myös ELY-keskuksen toimesta tiedotteessa 9.8.2012 ”Juoksutusta Oulujokeen on kasvatettu ja sitä nostetaan edelleen tarvittaessa 50 m³/s vuorokaudessa 700 m³/s asti.” Huomionarvoista elokuussa 2022 olikin, että Fortum vaihteli Montan voimalaitoksen poikkeustilanteessa vedenpinnan tasoa erittäin paljon, mikä aiheutti

pohjan eroosion. Huomattavaa on myöskin se, että Montan voimalaitoksen omat betoniraudoitettut rakenteet romahtivat myös tarpeettomista juoksutuksista johtuen. Nämä romahtaneet rakenteet sijaitsivat kohtuullisen lähellä vahingoittuneita putkistoja. Voitaneen olettaa, että voimalaitokset suojarakenteineen on aikoinaan suunniteltu tulevan käytön pohjalta ja jos niissäkin tapahtuu merkittäviä vioittumisia, on syy tarpeettoman voimakkaissa juoksutuksissa ja tavassa käyttää vesivoimaa. Tällaisessa tilanteessa yksityisten toimijoiden asentamilta putkistoilta ei voida mitenkään edellyttää voimalaitosrakennelmia suurempaa kestävyyttä.”

Alla on jo korvaushakemuksessamme esitetty valokuva Montan voimalaitoksen alapuolisten suojarakenteiden murtumisesta, mahdollisesti jopa patoturvallisuuden vaarantumisesta, mikä selventää Fortumin aiheuttamien virtausten ja niiden vaihteluiden voimakkuuksia. Fortumin toiminta aiheutti jopa padon suojarakenteiden murtumisen, joten vahingot toisille osapuolille olivat myös todennäköisiä.

Tässä valituksessamme täsmennämme vielä yllä mainittujen ajankohtien virtaamia, niiden muutoksia ja aiheutuneita vahinkoja seuraavasti:

- Vuosien 2012 (putkisto ja padon suojarakenteet kestivät voimakkaat ohijuoksutukset) ja 2022 (putkisto ja padon suojarakenteet rikkoutuivat) näiden elokuiden virtaamamuutoksissa on hyvin selkeä ero virtaamavaihteluiden voimakkuuden suhteen.
- Tiedon täsmentämiseksi tarkennetaan AVI:n arviota putkirikon tapahtumahetkestä 20.8.2022. Putkirikko on tapahtunut todisteellisesti selvästi aikaisemmin, vaikka se havaittiin selkeästi vasta 19.8.2022. Tästä on todisteena putken tuloreittiä lähinnä asuvan naapurin 19.8.2022 kello 13:45 lähettämä whatsapp-viesti *“Koliseeko muilla vesiputket talossa? Meillä on nyt muutaman päivän kolissu vesimittarin lähellä ja mietin, että onko vesiputken paine muuttunu”*. Tämän perusteella putkirikko on tapahtunut todisteellisesti elokuun ensimmäisellä puoliskolla.
- Elokuun 2022 putkirikon yhteydessä vuorokausien keskivirtaama oli 137 m³/s virtaaman vaihdellessa suurimmillaan yli 14-kertaisesti muutaman tunnin sisällä. Vastavasti elokuussa 2012 vuorokausien keskivirtaama oli 583 m³/s vaihtelun ollessa hyvin pientä.

Pohjois-Suomen AVI kuvailee päätöksensä perusteluissa (s. 26) edellä selostettua tilannetta vain seuraavalla tavalla:

”Asian arviointiin ei tässä tapauksessa vaikuta sekään esitetty seikka, että vesivoimalaitoksen käyttö- ja juoksutuskäytännöt olisivat sittemmin hieman muuttuneet.”

Oheinen liitteenä 4 oleva [REDACTED] laatima selvitys todentaa lyhytaikaissäätöselvityksen olemassaolon, sen voimakkuuden sekä voimistumisen vuosien varrella.

Korvaushakemuksessa on siten tuotu yksiselitteisesti ja selkeästi esille, että kyseessä on nimenomaisesti lyhytaikaissäätöstelystä ja siihen liittyvistä virtaamamuutoksista aiheutunut ennakoimaton vahinko. Tätä väitettämme tukee vahvasti myös liitteenä 4 oleva selvitys. Syy-yhteys lyhytaikaissäätöselvityksen ja vahingon välillä on nähdäksemme kiistaton.

5. Virtaamatietojen salaaminen

Olemme edellä pyytäneet Vaasan hallinto-oikeutta ottamaan kantaa tuntivirtaamatietojen julkisuuteen, koska Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen selvityksen 23.4.2024 (liite 5) mukaan nämä tiedot on salattu. Hallinto-oikeuden tulisi joka tapauksessa asian selvittämiseksi pyytää omaan käyttöönsä nämä Montan voimalaitoksen tuntivirtaamatiedot vahinkoa edeltäneeltä ajalta. Seurantatietoa pitäisi olla riittävänä pitkältä ajalta, että pystytään selvittämään, miten lyhytaikaissäännöstely on muuttunut vuosien varrella suhteessa lupahtoihin.

Oulujoella vahinkoja kärsivien osapuolten oikeusturvan ja lyhytaikaissäännöstelyn haittojen todentamiseksi Oulujoen tuntivirtaamatiedot pitäisivät olla julkisesti saatavissa kaikilta voimalaitoksilta, erityisesti Montan sekä Utasen voimalaitoksien osalta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on edellä todetuin tavoin (liite 5) kieltäytynyt toimittamasta tuntivirtaamatietoja. Tämän vahinkotapauksen yhteydessä olisi ollut tarpeen selvittää säännöstelykäytäntöjen muuttumista eri aikajänteillä, minkä vuoksi Pohjois-Pohjanmaan ELY:ltä on pyydetty tuntivirtaamatietoja eri ajanjaksoilta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ei toimittanut tietopyyntöön vastauksia hallintolain määräaikojen mukaisesti ja täysin julkisetkin tiedot toimitettiin myöhässä useamman selvittelypyynnön jälkeen (asiointitunniste 10610404). ELY-keskus perusteli kieltäytymistään tuntivirtaamatietojen antamisesta seuraavasti (liite 5):

”Pyytämämme tuntikohtaiset tiedot Fortum toimittaa Suomen ympäristökeskukselle (SYKE). SYKE on ilmoittanut ELY-keskukselle, että se ei voi jakaa tuntikohtaista dataa mittausasemilta yksityisille, koska datan käyttöä on rajoitettu.”

Edellä lainatun lausuman perusteella tuntivirtaamatietojen salaamiseen ei ole ollut laillisia perusteita.

6. Vesihuoltojärjestelmän tekninen toteutus

Kämäränniemen alue ostettiin Fortumilta asuinkäyttöön ja tuossa yhteydessä sovittiin kirjallisesti siitä, että vesihuollon tarvitsemat putkistot voidaan vetää Fortumin omistamien maiden kautta. Kun sitten rakentamisvaiheessa selviteltiin tarkempaa reittiä, oli Fortumin

näkemyksenä, että johtoja ei voida viedä kiinteää yhteyttä siltarakenteiden kautta vaan ne joudutaan vetämään joen alituksena. Sijoituspäätös jokeen ei ollut siis hakijoiden valinta vaan Fortumin päätös.

Tältä osin AVI on perusteluissaan jopa hieman ikäväntyyppisin sanamuodoin ehdollistanut päätöstämme sijoittaa putkisto säännöstelyuoman pohjaan. Sijoituspaikka oli lopulta hakijoille ainoa mahdollinen vaihtoehto. Putkisto olisi huomattavasti mieluummin viety maareittiä pitkin.

Putkiston sijoittamisen yhteydessä tehtiin yksityisten henkilöiden toimesta varsin kattava selvitys eri vaihtoehtoista, joiden pohjalta alalle erikoistunut suunnittelutoimisto laati tarkennetut suunnitelmat ja tässä yhteydessä osa alkuperäisistä vaihtoehtoista rajattiin pois nimenomaan sijoituspaikkaan perustuen. Suunnitelmien pohjalta toteutettiin lopulta kestävin mahdollinen ratkaisu. Vuonna 2005 ei ollut vielä käytettävissä uudempia tekniikoita, joita käytettiin putkiston uudelleenrakentamisessa 2022. Putkisto kaivettiin metrin syvyyteen sen tiedon perusteella, mitä voimalaitosluvat määrittelevät juoksutuksista ja miten voimalaitoksia on käytetty 1950-luvulta lähtien. Putkiston painottaminen suoritettiin hiekkasäkein betonipainojen asemasta jo edesmenneen ammattiurakoitsijan suosituksesta. Putkirikon yhteydessä olikin onni onnettomuudessa, että putket pääsivät nousemaan pintaan, jolloin niihin kohdistuva vedenpaine pieneni merkittävästi. Betonipainoin varustetut putket olisivat hyvin todennäköisesti katkenneet pohjavirtauksien voimasta, jolloin saarella asuvat yksityistaloudet olisivat olleet kuukausia ilman toimivaa vesihuoltoa. Aluehallintovirasto pitää putkien rikkoutumisen syynä sitä, että putkien painotus metrin kiviaineksen alle on tehty hiekkasäkeillä eikä betonipainotuksin. Kuten yllä todetaan, hylättiin kolmantena vaihtoehtona ollut upotus betonipainoilla pois vaihtoehtoista siitä syystä, että se ei olisi ollut riittävän kestävä ratkaisu patouomassa. Tämä siitä huolimatta, että upotus oli suunniteltu tehtävän huomattavasti kauemmas kanavassa kohtaan, jossa virtaamamuutokset jakaantuvat huomattavasti laajemmalle alueelle ja ovat siten merkittävästi pienemmät.

On myös erityisesti huomattava, että putkisto on kestänyt hyvin erittäin voimakkaat virtaukset esimerkiksi vuonna 2012, joten niiden asentamistapaa ei voida AVI:n oletuksen mukaisesti pitää syyllisenä vahinkoon tilanteessa, jossa myös voimalaitoksen omat teräsbetoniset suojarakenteet murtuivat putkiston sijaintipaikan välittömässä läheisyydessä

(ks. kuva yllä). Yksityisten rakenteilta ei voida mitenkään odottaa kestävyyttä tilanteessa, jossa jopa voimalaitosrakenteet hajoavat voimakkaasti muuttuneen säännöstelyn / voimakkaiden virtaamavaihteluiden johdosta.

Edellä esitetyt seikat putkien asennuksesta ja sen teknisestä toteutuksesta on esitetty myös aluehallintovirastolle hakemuksessamme sekä sen täydennyksissä. Näiden tietojen varassa AVI:n olisi pitänyt päätyä johtopäätökseen, jossa se tunnistaa, että **A)** vahingonaiheuttaja Fortum on nimenomaan määrännyt putket sijoitettavaksi voimalaitoskanavaan eikä maalle ja että **B)** putkiston asennus pohjaan on tehty parhaan mahdollisen teknisen tiedon mukaisesti vuonna 2005 parhaalla käytettävissä olleella tekniikalla. Vielä kun edellä esitetyn lisäksi otetaan huomioon, että putket ovat aiemmin kestäneet hyvinkin voimakkaat ohijuoksutukset, hankkeen teknistä toteutusta tai poikkeamista luparatkaisun perusteena olleista suunnitelmista ei voida pitää syynä putkiston rikkoutumiseen.

7. Yhteenveto ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että lailliset perusteet korvausvaatimuksemme hyväksymiselle ovat kiistatta olemassa. Syy-yhteys Fortumin suorittaman lyhytaikais-säännöstelyn ja vahingon syntymisen välillä on ilmeinen. Kysymys on kiistatta ollut myös ennalta arvaamattomasta vahingosta, kun Montan voimalaitoksen lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia ei ole missään lupamenettelyissä selvitetty tai ennakoitu. Kämäränniemen vesihuoltojärjestelmän rikkoutuminen ei myöskään ole voinut johtua putkien sijoituksen teknisen toteutuksen puutteista. Vahinkomme on siis määrättävä vaatimuksemme mukaisesti Fortumin korvattavaksi.

Kun Fortum vahingonaiheuttajana on perusteetta kiistänyt laillisen korvausvaatimuksemme ja Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on tehnyt asiassa ilmeisen lainvastaisen päätöksen, olisi lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 §:n mukaisesti kohtuutonta, jos meidän vahingonkäräjöinä tulisi pitää tästä valitusprosessista meille aiheutuneet oikeudenkäyntikulut omana vahinkonamme.

Helsingissä 22. päivänä joulukuuta 2025

[REDACTED]

[REDACTED]

LIITTEET:

Liite 1: Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätös 27.11.2025 Nro 157/2025 ja valitusosoitus

Liite 2: Sähköpostisaate 27.11.2025 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto / [REDACTED]

Liite 3: professori Matti Hepolan selvitys 30.11.2024

Liite 4: [REDACTED] laatima selvitys, Säännöstelyn voimistumisen tunnuslukuja Montan voimalaitoksella

Liite 5: ELY-keskuksen selvitys 23.4.2024